

S I D A
Utredningsbyrån
G Bergman/bh

1974 08 30

Sammanfattning av 1974 års
utvärderingsrapport om
CADU och EPID
i ETIOPIEN

Resultatvärdering: 2
1974 - 08 -30

"FINAL REPORT ON THE APPRAISAL
OF CADU AND EPID"

By the Evaluation Team appointed
by the Imperial Ethiopian Government
and the Swedish International
Development Authority

Addis Ababa, maj 1974
London
Stockholm

Tryckt hos SIDA
Stockholm i maj 1974

"Genom historien har spridandet av tekniska förändringar i samhället orsakat sociala och politiska spänningar. Genom att erbjuda nya möjligheter till dem som kan utnyttja dem, kan sådana förändringar stimulera uppkomsten av nya institutioner, förändra relationerna mellan sociala klasser och ändra inkomstfördelningen, hota, eller till och med ointetgöra vissa grupperns levnadssätt då deras funktion eller försörjningskällor plötsligt försvinner. Utan motåtgärder kommer de grupper i samhället som har bäst förutsättningar att dra nytta av förändringarna att bli de som vinner på utvecklingsprocessen".

"Försöket att avskaffa fattigdom, arbetslöshet och skriande inkomstskillnader i utvecklingsländerna möter särskilt stora svårigheter i länder på ett tidigt stadium av ekonomisk, social och politisk utveckling".

"Behovet att sprida utvecklingen över mycket stora jordbruksområden medför kraftiga påfrestningar för arbetskraften och den administrativa organisationen. I politiskt avseende kan ett försök att bredda grunden för utvecklingen komma i konflikt med en väletablerad hierarki av makt och ekonomiska resurser inordnad i ett motsvarande mönster av sociala relationer".

"I Etiopien framstår dessa svårigheter tydligt".

(Citat ur rapportens
inledning, sid 3)

INNEHÅLL

			Sid
1.	Inledning		1
2.	Tidigare evalueringar och studier av CADU och EPID		2
3.	CADUs och EPIDs interna evalueringsarbete		3
4.	Evalueringsgruppens uppdragsbeskrivning och rapportens innehåll		3
5.	Referat av rapporten		4
6.	Översättning av gruppens egen sammanfattning		18
Bilaga	I	SIDAS faktablad om CADU och EPID	I : 1-7
Bilaga	II	Utdrag ur SIDAS biståndsprogram 1974 för Etiopien	II : 1
Bilaga	III	Faktablad om SIDAS verksamhet inom jordbrukssektorn	III: 1-2

1. INLEDNING

De nu gällande avtalen mellan etiopiska och svenska staten om CADU och EPID utlöper i juli 1975. Enligt avtalen skulle en utomstående expertgrupp göra en utvärdering av projekten samt CADUs respektive EPIDs ledning skriva sina egna sammanfattningar av den hittillsvarande verksamheten innan diskussioner om ett eventuellt fortsatt samarbete skulle inledas.

En internationell expertgrupp med följande medlemmar utsågs att genomföra evalueringen;

Dr. Dagnachew Yirgou (Etiopien)

Dr. Solomon Bekure (Etiopien)

nominerade av det etiopiska
jordbruksministeriet

Professor Guy Hunter (England), ordförande i gruppen

Agronom Håkan Rydén (Sverige)

nominerade av SIDA

Som gruppens sekreterare tjänstgjorde

Dr. Peter Wallensteen (Sverige)

Det gemensamma arbetet i Etiopien utfördes under januari-februari och gruppen överlämnade sin rapport * till jordbruksministeriet och SIDA i maj 1974.

De djupgående politiska förändringarna i Etiopien som började under våren 1974 har inte kunnat beaktas i rapporten. Dessa förändringars betydelse för den framtida landsbygdsutvecklingen kan komma att bli omvälvande men kan ännu inte klart bedömas.

2. TIDIGARE EVALUERINGS OCH STUDIER AV CADU OCH EPID

1969 års externa evaluering av CADU

När CADU varit verksamt i ungefär två år och den första (treåriga) uppbyggnadsfasen närmade sig slutet samt frågan om ett nytt femårigt avtal var aktuell, genomfördes en evaluering av projektet av en utomstående expertgrupp; Ato Tekalign Gedamu, professor B. Milosavljevic (utsedda av Etiopien) samt professor R. Dumont och professor T. Gårdlund (utsedda av SIDA).

Rapporten ** kan sägas utgöra gruppens bedömning av projektets start med rekommendationer inför den fortsatta verksamheten snarare än en utvärdering av de uppnådda resultaten. Det var alltför tidigt att redan då försöka göra någon bedömning av projektets effekter eftersom verksamheten nyss hade startat och flera aktiviteter befann sig på förberedelsestadiet.

---

* "Final Report on the Appraisal of CADU and EPID by the Evaluation Team Appointed by the Imperial Ethiopian Government and the Swedish International Development Agency", Addis Ababa, London, Stockholm, maj 1974, 89 sid. Reproducerad vid SIDA, Stockholm.

** "Final Report of the Appraisal Team on the Chilalo Agricultural Development Unit, CADU", augusti 1970, 36 sid.

Gruppen bedömde CADUs inriktning som mycket positiv men gjorde samtidigt vissa observationer som i flera fall fortfarande är giltiga. Exempelvis påpekade man betydelsen av att förankra projektet väl i den lokala administrationen för att försäkra sig om ett gott samarbete med myndigheterna. Även svårigheterna att uppnå den lokala befolkningens aktiva deltagande i projektet uppmärksammades.

Däremot behandlades knappt den viktiga frågan om jordfördelning och arrendatorernas ställning. En av medlemmarna i gruppen ansåg emellertid att det vanliga systemet med rörlig arrendeavgift i form av viss andel av skörden (s k share cropping) borde avskaffas och ersättas av fast arrende samt att arrendeperioderna borde ha längre löptid och att arrendatorerna borde få kompensation för produktiva och varaktiga förbättringar. Dessa förändringar skulle leda till ökande investeringar och högre produktion.

Evalueringssgruppens rekommendationer beaktades visserligen i någon mån men fick endast ett begränsat inflytande på utformningen av den fortsatta projektverksamheten.

CADU-ledningens egen slutrapport för perioden 1967-70

I enlighet med CADUs verksamhetsplan skrev projektchefen egen slutrapport * med en sammanfattning av resultaten och erfarenheterna under den första treåriga perioden. I rapporten, som är mycket kortfattad, ges vidare några synpunkter på evalueringssgruppens rapport.

Andra externa rapporter och utomstående bedömningar

Genom CADU-projektets karaktär av föregångare inom jordbruksutveckling i Etiopien har projektet ådragit sig ett antal etiopiska, internationella och svenska forskares intresse. EPIDs verksamhet har i mindre grad studerats av utomstående eftersom EPID dels tillkom senare än CADU och inte är föregångare på samma sätt samt dels för att EPID inte är lika väldokumenterat som CADU.

Biståndsgivare och representanter för myndigheter och utvecklingsorgan i flera utvecklingsländer har också studerat CADU och EPID. I svenska tidningar och facktidsskrifter har ett stort antal artiklar behandlat CADU-projektet ur olika aspekter. De bedömningar som gjorts har varierat mellan mycket positiva och mycket negativa.

SIDA gjorde i början av 1973 ett försök att sammanfatta erfarenheterna av utvecklingssamarbetet med Etiopien i en s k landrapport, som bl a behandlar CADU och EPID.

---

* "CADU Preliminary Final Report for the Period 1967-70", CADU Publications No. 43, 22 sidor inkl. bilagor.

3. CADUS OCH EPIDS INTERNA EVALUERINGSARBETE

Både CADU och EPID har sektioner för planering och evaluering vilka löpande utarbetar evalueringsstudier avseende till exempel resultat och effekter av olika verksamhetsgrenar. Dessa rapporter publiceras i allmänhet i CADUs respektive EPIDs publikationsserier som nu omfattar ca 115 (CADU) respektive nära 20 titlar (EPID).

Det interna evalueringsarbetet syftar dels till att utvärdera de olika programkomponenterna i avsikt att kontinuerligt effektivisera verksamheten och dels till att dokumentera erfarenheterna för att andra organ i landet skall kunna dra nytta av dem.

Den här refererade rapporten bygger i hög grad på det material som tagits fram inom CADUs och EPIDs inbyggda evalueringsverksamhet.

I enlighet med gällande avtal håller CADUs ledning på att utarbeta en slutrapport för perioden 1967-74 (projektets två första faser). Denna rapport kommer att presentera utvecklingen under projektets sju första år, försöka analysera resultaten av de olika verksamhetsgrenarna, systematisera de hittillsvarande erfarenheterna och ge rekommendationer inför den kommande verksamhetsperioden. Rapporten beräknas föreligga under augusti-september 1974. Även inom EPID utarbetas en slutrapport för den innevarande verksamhetsperioden (1971 - 75).

4. GRUPPENS UPPDRAGSBESKRIVNING OCH RAPPORTENS INNEHÅLL

Uppdragsbeskrivningen för evalueringen bygger till stor del på CADUs och EPIDs verksamhetsplan för perioden 1971-75 men har senare kompletterats vid jordbruksministeriet och SIDA. Den får anses vara mycket omfattande och detaljerad, i synnerhet mot bakgrund av den korta tid - totalt ca 6 veckor - som stod till buds för gruppens arbete i Etiopien.

Alla frågor i uppdragsbeskrivningen har inte kunnat behandlas lika utförligt på grund av tidsbrist och för att nödvändig information inte alltid funnits tillgänglig. Någon möjlighet för gruppen att göra egna fältundersökningar fanns inte.

Å andra sidan ägnas en betydande del av rapporten åt allmänna problem och strukturella hinder för landsbygdsutveckling i Etiopien. Gruppen ger även omfattande rekommendationer inför CADUs och EPIDs framtid.

Förteckning över rapportens innehåll

Förord (Presentation av gruppen, arbetssätt och rapporten)	
Inledning	sid 1-2
Del I: Generella utvecklingsproblem för landsbygdsutveckling i Etiopien	" 3-5
Del IIa: Evaluering av CADU	" 6-33
Del IIb: " " EPID	" 34-40
Del III: Några viktiga allmänna problemområden	" 41-62
Del IV: CADUs och EPIDs framtid	" 63-71
Del V: Sammanfattande slutsatser samt rekommendationer	" 72-83
Appendix I: Gruppens uppdragsbeskrivning	" 84-89
" II: Lista på intervjuade personer	" 88-89

5. REFERAT AV EVALUERINGSRAPPORTENS INNEHÅLL

Del I: Inledning

Avsnittet presenterar bakgrunden till evalueringen och inleds med en beskrivning av några grundläggande utvecklingsproblem. Teknologiska förändringar skapar sociala och politiska spänningar och förändrar relationerna mellan olika grupper i samhället. Vissa grupper har möjligheter att utnyttja förändringarna till sin fördel medan andra snarare drabbas negativt. Försök att avskaffa fattigdom, arbetslöshet och stora inkomstskillnader möter särskilt stora problem i mycket underutvecklade länder, till vilka Etiopien hör. Landets sociala och politiska struktur, dess brist på administrativa resurser, som dessutom är starkt koncentrerade till huvudstaden, landäggande och arrendesystemet, den snabba utvecklingen av kommersiellt jordbruk på många håll är några av de problem som försvårar landsbygdsutvecklingen.

CADU och senare EPID innebar en förändring i den etiopiska jordbrukspolitik. De tillkom under en tid då stor vikt lades vid utvecklingen av kommersiellt storjordbruk, vilket framgår av landets tredje femårsplan. Längre fram, i den fjärde utvecklingsplanen, betonades vikten av småbrukarssektorn för såväl social som ekonomisk utveckling.

Flera stora problem har uppstått: Chilalo-områdets lämplighet för veteodling och den relativt höga andelen stora jordägare har i kombination med de tekniska förändringarna och de höga vetepriserna lett till en snabb mekanisering och avhysning av arrendatorer; CADUs självständighet har lett till dålig integration med den lokala administrationen; försök att åstadkomma en regional "ö av social utveckling" skapar konflikt med det omgivande samhället.

Jordbruksutveckling kan visserligen börja med ett fåtal enkla innovationer men processen blir snart mer komplicerad och frågan om vidareutveckling av programmen måste avgöras.

Del II:A Evaluering av CADU

CADU projektets huvudmål är att åstadkomma ekonomisk och social utveckling och verksamheten skall särskilt inriktas på jordbrukare i låga inkomstskikt. Projektet har skapat en avsevärd ekonomisk tillväxt för såväl jordbrukarna som för resten av befolkningen. De viktigaste insatserna hittills har varit distribution på kredit av gödselmedel och förbättrat utsäde, särskilt vete. Projektet har lyckats väl med att sprida kunskaper om metoder för produktion av vete, som nu ersatt korn som den dominerande grödan. Förädlade vetesorter dominerar nu i Chilalo. Förutsättningarna för veteodling var goda och efterfrågan samt priser höga. Emellertid har CADUs koncentration på veteodling i någon mån motverkat målet att diversifiera jordbruket i Chilalo-området.

Samtidigt med CADUs tillkomst utvecklades modernt storjordbruk och stora arealer kom under mekaniserad drift. Till följd härav har många arrendatorer tvingats flytta från de särskilt utsatta områdena. CADU har uppskattat att fram till 1970 hade 500-550 arrendatorer i de mest drabbade distrikten tvingats flytta. Detta antal tros ha ökat avsevärt sedan dess. Kommersiellt storjordbruk och småbruket stöds båda av staten och utvecklas parallellt i Chilalo men står i konflikt med varandra. Utvecklingen av modernt storjordbruk ligger utanför CADUs inflytande och har sin rot i de stora jordegendomarerna, områdets goda förutsättningar för mekaniserat jordbruk samt den statliga jordbrukspolitiken. Det kunde emellertid redan tidigare ha varit möjligt att förutse risken att arrendatorer skulle komma att vräkas och motåtgärder torde ha kunnat vidtas. CADU insåg faran sent och den etiopiska regeringen insåg den ännu senare.

För 1972/73 beräknas antalet deltagande jordbrukare till ca 17 000 varav drygt 13 000 kredittagare och 4000 kontantbetalande, vilket motsvarar ca 28% av antalet jordbrukare. Mer än 70% av bönderna i området tycks stå utanför CADUs program.

CADUs kreditprogram begränsades 1970/71 till jordbrukare med mindre än 25 hektar (senare 20 hektar). 1971/72 utgjorde småbönder och arrendatorer det klart övervägande antalet deltagare. Därefter tycks expansionen ha avtagit och andelen arrendatorer har minskat och 1973 dominerade helt självägande småbönder. CADU har emellertid aldrig lyckats nå de minsta jordbrukarna, som odlar mindre än tre hektar. CADU har också lyckats dåligt att nå arrendatorerna som vid projektets tillkomst utgjorde mer än hälften av alla jordbrukare.

Förutom för veteodling har framgångar även noterats för bl a spridning av uppkorsade nötkreatur medan det gått långsammare att få de förbättrade jordbruksredskapen accepterade. CADUs harv och oxkärria efterfrågas emellertid och säljs.

CADU har dock varit mindre framgångsrikt bl a beträffande andra grödor än vete, utlärandet av vikten av rensat utsäde, växtföljd, ogräsbekämpning.

CADU har vidare endast använt metoden med modelljordbrukare för rådgivningsarbetet och inte prövat alternativa metoder. (Se vidare sid. 14)

Antalet deltagare i kreditprogrammet och mängden sålda produktionsmedel tycks ha stagnerat under senare år, något som till en del hänger samman med prisvariationerna för vete. Eftersom vetopriserna var höga under 1973/74 skulle CADU kunnat förvänta sig ett ökat deltagande för 1974 års säsong. Om ingen avsevärd ökning av antalet deltagare kommer till stånd bör man undersöka flera tänkbara faktorer som inverkan: effektiviteten i CADUs rådgivningsverksamhet, jordbrukarnas rädsla för att skuldsätta sig, arrendatorernas svaga ställning gentemot jordägarna, kontantavgiftens storlek, sanktionerna vid bristande återbetalning samt avtagande effekt vid årlig användning av gödselmedel.

Utbildningsverksamheten

Bristen på utbildad gjorde det nödvändigt för CADU att sätta upp en skola inom projektet. CADU har fram till 1974 utbildat 379 jordbruksrådgivare, handelscenterförmän samt instruktörer i hem/hushållskunskap. Ungefär hälften av dessa har utbildats för EPID. CADU har även gett kortare kurser för sin och EPIDs personal, kooperationsmedlemmar, modelljordbrukare m fl.

Ett närmare samarbete mellan CADU och EPID/MPP i utbildningsfrågor vore värdefullt. Det är också mycket viktigt att utbildningen hjälper fältpersonalen att förstå CADUs grundläggande filosofi och vikten av att nå de fattigare skikten av landsbygdsbefolkningen.

Försöksverksamheten

Då CADU tillkom fanns det ytterst små resurser i landet för försöksverksamhet och projektet behövde därför självt ett starkt och oundvikligen kostsamt försöksprogram för växtodling, boskapsskötsel, skogsbruk samt jordbruksredskap.

Försöksverksamheten med växtodling, dränering, ogräsbekämpning, fodergrödor, mjölkproduktion samt skogsbruk har gett värdefulla resultat. Beträffande jordbruksredskapen har framsteg gjorts men något långsamt. Vissa av redskapen har sålts utan att de varit tillräckligt noggrant testade. Jordbearbetning, användning av naturlig gödsel och växelbruk har inte fått tillräcklig uppmärksamhet. Mer arbete krävs även för dränering samt ogräsbekämpning. Beträffande boskapsskötsel har mjölkproduktionen fått för mycket uppmärksamhet på bekostnad av djur för köttproduktion.

CADUs forskningsarbete har även varit till nytta utanför chilaloområdet och har i hög grad bidragit till CADUs utveckling. Kostnaderna för forskningsförsöksprogrammet har varit berättigade.

Infrastruktur (främst vatten och vägar)

Vatten. Mycket omfattande undersökningar om vattentillgångarna har gjorts och olika metoder att ordna vattenförsörjning har utprovats. Med tanke på den stora bristen på dricksvatten borde enklare anläggningar för vattenförsörjning uppförts samtidigt med kartläggningsarbetet. Vattenförsörjning är troligen väl lämpat för självhjälpsprojekt och kunde bidra till att uppnå befolkningens deltagande.

Vägar. En väg om 47 km har byggts till rimlig kostnad (Eth. \$*20 000/km) men med kapitalintensiv teknik. Projektet meddelade emellertid att arbetsintensiv teknik användes då så ansågs praktiskt lämpligt. 250-350 vägarbetare var anställda av CADU. Underhåll av huvudvägen genom södra Chilalo måste förbättras och byggandet av nya enkla landsbygdsvägar ("dirt roads") och underhåll av redan existerande sådana vägar skulle kunna underlätta CADUs fältarbete.

Marknadsavdelningen

Målsättningen för CADUs agerande på marknaden är att ge jordbrukarna avsättning för sina produkter till rättvisa priser, distribuera produktionsmedel och ge krediter så att jordbrukarna kan köpa dem, uppmuntra sparande samt bistå i bildandet av kooperativa föreningar.

CADU har bl a genom att ställa gratis vägar till jordbrukarnas tjänst bidragit till att minska handelsmännens fusk med vikter. Ytterligare åtgärder krävs dock.

Genom CADUs stora uppköp av jordbrukarnas produkter har de lokala handelsmännen tvingats betala bönderna bättre priser för jordbruksprodukterna. CADUs inköpsverksamhet nådde 1971/72 11.323 ton spannmål till ett värde av drygt Eth. \$ 2 miljoner. CADU gjorde emellertid en förlustbringande felspekulation och inköpsverksamheten minskade därefter något i omfattning.

CADUs mjölkuppköpningsprogram har hittills inte kunnat bära sina transportkostnader på grund av den låga volymen. Verksamheten är emellertid nödvändig för att stödja introduktionen av uppkorsade mjölkkor som gradvis kommer att bidra till att öka mjölkvolymen. Den hittillsvarande förlusten borde kunna avskrivas som "utvecklingskostnad", men för framtiden måste åtgärder vidtas så att programmet kan täcka sina kostnader.

Handelsgödsselförsäljningen ökade snabbt till 4 278 ton 1970/71 och sjönk något under de följande två åren. Ut-sädesförsäljningen steg också snabbt till 1 349 ton 1970/71 för att därefter sjunka till 540 ton. (Se även sid. 5,6)

Kreditverksamheten får högt betyg ur teknisk synpunkt. Programmet administreras väl och återbetalningstakten är imponerande hög (93%). Gruppbestraffning vid bristande återbetalning i ett område är däremot högst orättvist och CADU rekommenderas att upphöra med detta.

*Eth. \$ = etiopisk dollar, motsvarar kr 2:33

Gruppen är däremot mer tveksam till CADUs kreditpolicy och pekar särskilt på de höga administrationskostnaderna för tiotusentals små krediter. CADU kunde tyvärr inte redogöra för kostnaderna. Om ett sådant program skulle spridas till större områden i landet skulle kostnaderna bli enorma. Projektet borde vidare lägga större vikt vid att stimulera sparande och investeringar, något som borde vara klart möjligt eftersom inkomsterna stiger. CADU har försömt detta hittills, såväl som på ett mindre sparande inom de kooperativa föreningarna. Gruppen rekommenderar CADU att försöka utnyttja traditionella självhjälpsföreningar.

Avdelningen för utsädesproduktion tycks drivas effektivt och är nu självfinansierande. Verksamheten inom avdelningen för boskapsuppfödning gick, delvis av nödvändighet, tämligen långsamt i början men har nu tagit fart och man räknar med att kunna producera 600 högdräktiga korsningsdjur 1976, vilket bör möjliggöra självfinansiering.

Planerings- och evalueringssektionen är viktig och har bidragit till policy-skapandet, och vissa av sektionens studier har varit av betydelse för projektverksamheten. Somliga studier har dessutom belyst problemställningar som gäller för många andra områden i Etiopien. Gruppen menar dock att alla sektionens studier inte fått det inflytande på projektverksamheten som de förtjänar. CADUs dokumentation är utomordentligt fyllig och bra. Emellertid kunde projektets årsrapporter utformas enhetligare från år till år.

Sektionen rekommenderas att genomföra ett antal särskilda studier av kreditprogrammet, landägande och arrendefrågor, traditionella institutioner, hushållens utgifter och inkomster, marknadssystemet, innovationsspridningen samt micro-ekonomiska driftsstudier.

Munessa-skogen

Gruppen anser att CADU gjort ett mycket bra arbete beträffande röjning och nyplantering av skog men menar samtidigt att det i framtiden kommer att bli så mycket arbete med skogens skötsel och utveckling att ett särskilt projekt för munessaskogen kan behövas. Ett sådant projekt borde lämpligen ligga under den statliga skogsmyndigheten (SFOGA).

Social utveckling

De sociala utvecklingsmålen delas in i två kategorier: "befolkningens deltagande i utvecklingsarbetet" respektive "projektets sociala service". För den första kategorin satsar CADU främst på utveckling av Kooperationen medan den sociala servicen syftar till att hjälpa kvinnor, ungdom och hela landsbygdsfamiljen att höja sin standard avseende hälsa, hygien, nutrition, barnvård, läskunnighet och utbildning.

Framstegen på det kooperativa området har hittills varit små och alltför långsamma och det tycks som om CADUs verksamhet fördröjdes i början. Endast en förening har registrerats (Bilalo) och två har ansökt om registrering. Gruppen anser i likhet med 1969/70 års evalueringsgrupp att CADUs kooperativa verksamhet varit alltför försiktig. Ändringar i CADUs policy har hämmat den kooperativa utvecklingen. Genom att projektet har byggt upp en egen väl fungerande marknadsorganisation har ett viktigt skäl för jordbrukarna att organisera sig i kooperativa föreningar bortfallit. Andra problem kan sökas i relationerna mellan CADU och det ministerium (Community Development, CD), under vilket Kooperationen faller.

Gruppen anser att befolkningens deltagande även kan främjas genom stöd till andra samarbetsformer, sparföreningar och traditionella självhjälpsföreningar. CADU borde aktivt uppmuntra sådana samarbetsorganisationer och hjälpa dem att ta på sig nya funktioner. De tecken på intresse för utvecklingsfrågor som kunnat märkas inom kyrkan borde också noteras.

Beträffande den "sociala servicen" har CADU börjat bra med bildandet av kvinnogrupper (128 grupper, 2 560 medlemmar) och ungdomsgrupper. Resultatet av arbetet var emellertid svårbedömbart. Även för den "sociala servicen" anser gruppen att samarbetet mellan CADU och C.D.-ministeriet borde fungera bättre. Man betonar även vikten av att den lokala befolkningens egna "ledare" tar över ansvaret för verksamheten.

Eftersom CADUs mål är att integrera ekonomisk och social utveckling är den "sociala service-verksamheten" viktig. Gruppen anser att detta program skulle ha startat tidigare och genomförts med mer kraft, variation och fantasi. Programmet har ännu inte riktigt funnit sin form.

Sysselsättning

CADUs sysselsättningsmålsättning är mycket viktig - inte bara för Chilalo utan även ur ett nationellt perspektiv. Sysselsättningen på landsbygden är av betydelse för inkomstfördelningen samt för den nationella utvecklingsplaneringen och man kunde ha förväntat sig att ett integrerat landsbygdsutvecklingsprojekt skulle ha gjort en pionjärinsats för att skapa sysselsättning. Det tycks emellertid som om CADU hittills inte kunnat finna särskilt många arbetstillfällen.

Den höjda jordbruksavkastningen har ökat sysselsättningen, eller åtminstone minskat undersysselsättningen. Det finns flera tecken på brist på arbetskraft och höjda löner under skördetiden. Å andra sidan har mekaniseringen av storjordbruket medfört vräkning av arrendatorer och endast ett fåtal av dem har kunnat få anställning, t ex som jordbruksarbetare. De flesta har tvingats lämna Chilalo.

CADU självt har ca 750 kontraktanställda från hela Etiopien och 500-700 lokalt anställda, tillfälliga arbetare. Gruppen noterar emellertid att CADU i vissa fall föredrar att använda modern, kapitalintensiv teknik istället för mer

arbetskraftskrävande metoder. Man rekommenderar att CADU satsar mera på mycket enkla vägar och vattenanläggningar som kan byggas arbetsintensivt.

Gruppen var vidare något besviken över att CADU inte lyckats starta någon av de sysselsättningsskapande småindustrier som funnits upptagna på en lista sedan 1967. Man erkänner samtidigt de svårigheter och problem som är förknippade med startandet av småindustrier och rekommenderar projektet att dels skapa en särskild enhet för planering och rådgivning och dels att kontakta intresserade företagare.

Del II B: EPID och MPP ("minipaket-projekten")

EPID tillkom 1971 med ungefär samma allmänna målsättningar som CADU. EPID svarar dels för samordning och överinseende över de stora integrerade jordbruksprojekten och dels för genomförande av "minipaket-projekten" (MPP).

MPP har nu funnits i hela tre år men det är ännu ganska tidigt att försöka sig på en strikt evaluering. MPP har nått ett stort antal jordbrukare men det exakta antalet är inte känt. EPID redovisar emellertid följande antal transaktioner med gödningsmedel och utsäde: 1971: 4 691, 1972: 12 718, 1973: 25 424. En jordbrukare kan emellertid ha gjort mer än ett köp, varför antalet deltagande bönder kan ha varit något lägre. Arrendatorerna svarar för 12-15% av antalet transaktioner, vilket är mindre än deras andel av jordbrukarbefolkningen. Detta måste anses vara otillfredsställande.

Emellertid bedöms EPIDs/MPPs verksamhet som anmärkningsvärt kraftfull: man har byggt upp en organisation och ett nät av fältkontor, anställt och utbildat en stor personalstyrka och, åtminstone i vissa områden, redan påverkat jordbruket. Detta har i första hand skett genom distribution av gödselmedel och (i mycket liten omfattning) förbättrat utsäde med hjälp av kreditprogram. Återbetalningstakten har uppgått till över 90%, vilket är anmärkningsvärt högt.

Samtidigt har MPPs resultat varierat kraftigt mellan olika områden. Vidare har tyngdpunkten legat på spannumålsodling trots att jordbrukarna i vissa områden mest känt behov av hjälp för andra grödor (t ex grönsaker) eller behövt veterinärintsatser för sin boskap. Beträffande jordbruksredskap och spannmålslagring har man inte gjort stora framsteg.

Kooperativ utveckling är en viktig del av programmet. I vissa områden har bönderna varit intresserade och det har lyckats att bilda kooperativa eller "för"-kooperativa föreningar. De föreningar som gruppen besökte hade främst självägande småbönder som medlemmar och andelen arrendatorer är låg.

Avhysning av arrendatorer har också observerats i några MPP-områden med goda förutsättningar för mekaniserat storjordbruk. I minst ett fall har ett betydande antal arrendatorer tvingats lämna området och det kan bli nödvändigt att stänga EPIDs fältkontor där.

I området med gemensamt ägd mark har MPP mötts med viss misstänksamhet och liknöjdhet. Man har haft större framgång i områden där marken ägs av småbrukare och där inkomstskillnaderna mellan arrendatorer och landägare inte är alltför stora.

Kommunikationerna mellan EPIDs huvudkontor i Addis Abeba och fältpersonalen kunde vara bättre och enligt uppgift håller man på att vidta förbättringar. Personalens kvalitet varierar och de teoretiska kunskaperna är ofta högre än den praktiska erfarenheten vilket ibland gör det svårare att påverka jordbrukarna. Vidare är gruppen tveksam till metoden med modelljordbrukarna.

EPIDs minipaket begränsades medvetet till distribution på kredit av handelsgödsel och i någon mån utsäde med inriktning på spannmålsodlingen. Gruppen menar att koncentrationen till gödselmedel gjort paketen alltför begränsade. Ett mera komplett program fanns emellertid inte tillgängligt tidigare men EPID har nu bättre möjligheter att bredda programmet och inkludera boskapsskötsel, nya avsalugrödor, vattenförsörjning och erosionskontroll.

Kooperativa och "för"-kooperativa föreningar bildas redan i vissa MPP-områden och medlemmarna skjuter till betydande belopp. Det behövs utbildad personal för att hjälpa föreningarna och krediter t ex för att bygga lagerlokaler. Kooperationen måste göras framgångsrik från början, annars äventyras den framtida anslutningen. Det borde gå att ge finansiellt stöd redan innan en förening registrerats.

Evalueringseenheten är ett betydelsefullt instrument för EPIDs policyformulering och behövs i särskilt hög grad under EPIDs nuvarande försöksperiod. Enheten behöver stärkas med mer personal och andra resurser. Gruppen föreslår att man försöker engagera universitetsstudenter och att orsakerna till de stora variationerna i MPPs resultat i olika områden bör studeras.

Expansionstakten har varit väl hög. Det finns redan 28 och snart 40 MPP områden och EPIDs organisation har ansträngts mycket hårt.

EPIDs samordningsfunktion har hittills blivit lidande på den starka inriktningen av arbetet på minipaket-projekten. Bättre samarbete med andra myndigheter och överenskommelser på ministerienivå behövs beträffande andra verksamheter för landsbygdsutveckling.

Avslutningsvis skriver gruppen att "EPID, som en pärla i en mussla, har varit ett nytt och, utan tvekan, ibland irriterande element inom jordbruksministeriet". EPID-MPP tillkom under brådska, vilket medfört vissa negativa konsekvenser. Man har emellertid snabbt lyckats bygga upp en organisation som är handlingskraftig och flexibel och EPID har infört en ny utvecklingsanda i ministeriet.

Del III Några viktiga allmänna problemområden

Denna del av rapporten innehåller tio kapitel om

- jordfördelning, landägande och arrendesystem
- marknadssystemet
- Kooperation
- den statliga administrationen
- rådgivnings- och jordbruksutbildning
- sysselsättning, inkomster och beskattning
- social utveckling
- erosionskontroll och fysiska investeringar
- regeringens politik beträffande subsidier och stöd till jordbruket
- "den etiopiska statens börda" (resurskrav, m m)

Jordfördelning, landägande och arrendesystem

"Att äga mark ger en grundläggande inkomstsäkerhet; att inte äga någon mark ger en grundläggande osäkerhet". En jordbrukares möjligheter att delta i utvecklingsprogram, liksom hans möjligheter att dra nytta av ett förbättrat jordbruk, är beroende av hans säkerhet till den mark han brukar.

CADU och MPP verkar i områden med tre olika typer av jordägande: 1) gemensamt ägd mark, 2) små enheter ägda av småbrukare eller jordägare med arrendatorer, samt 3) stora jordägare (ofta boende på annan ort) med många arrendatorer.

Områden med gemensamt ägd mark

EPID/MPP har haft dålig framgång i dessa områden, vilket bl a kan bero på programmets begränsade omfång eller befolkningens traditionella inställning, men förklaringen kan kanske också sökas i en viss rädsla att staten en dag skall expropriera jorden eller försöka införa privatägande. Uppsplittning av enheterna, erosion, regelbundna omfördelningar vilka minskar brukarens vilja att vidta jordförbättring samt marktvister utgör stora utvecklingsproblem i dessa områden.

Gruppen anser att ägoregistrering skulle kunna minska landtvisterna och att EPID bör genomföra socio-ekonomiska djupstudier i området.

Områden med små jordägare och några arrendatorer

I områden med privatägd mark i de södra provinserna finns stora variationer av jordägande, markfördelning och arrendevillkor. Även mycket små jordägare kan ha arrendatorer och arrendeavgifterna kan vara dels fasta och dels en andel av skörden ("share cropping"). Det behöver inte nödvändigtvis

råda stora motsättningar mellan jordägare och arrendatorer, men den senares ställning är dock i grunden osäker. Om arrendet utgör en del av skörden minskar lönsamheten för t ex handelsgödsel eftersom en del av avkastningsökningen tillfaller jordägaren. Andelen arrendatorer som deltar i utvecklingsprogrammen blir därför låg.

Såväl CADU som MPP har stött på dessa problem. CADU har försökt introducera skriftliga arrendeavtal för att trygga arrendatorernas ställning men resultaten har varit dåliga eller till och med motverkat sitt syfte och bidragit till att hålla nere antalet deltagande arrendatorer. Gruppen rekommenderar därför CADU att upphöra med att försöka "tvinga" jordägarna att ge skriftliga arrendekontrakt.

I områden med rörligt arrende blir effekterna av utvecklingen att jordägarna får större inkomstökningar än arrendatorerna och inkomstskillnaderna ökar.

Områden med stora jordägare och många arrendatorer

I dessa områden är arrendatorns ställning särskilt osäker då han löper större risk att slås ut av kommersiellt, mekaniserat jordbruk. I dessa områden är det mycket svårt att effektivt stödja småbrukarna och både CADU och MPP har stött på stora problem. I områden med stora jordägare kan byggandet av en väg eller dränering av vattensjuka områden öppna för kommersiellt jordbruk med resultat att arrendatorer vräks.

Gruppen uppmanar regeringen att dels reservera statlig mark för uppsagda arrendatorer och jordbrukare som måste flytta från överbefolkade områden och dels att reglera arrendeifrågorna i lag.

Marknadssystemet

De stora prisvariationerna motverkar en rationell jordbruksproduktion. Hela marknadssystemet är ineffektivt och drar höga kostnader. Det finns en rad brister som sammantagna starkt missgynnar jordbrukarna och höjer kostnaderna i konsumentledet. Priskonkurrens mellan uppköparna saknas; spannmålens kvalitet och renhet premieras inte med högre pris; transportkostnaderna är höga beroende på bristen på vägar; antalet mellanled från producent till konsument är alltför stort; lagringsmöjligheterna är otillräckliga; jordbrukarna har dålig information om marknad och priser samt slutligen, enhetliga mått och vikter saknas.

Gruppen anser att ovanstående brister bör åtgärdas och noterar att vissa förbättringar faktiskt planeras.

Kooperation

Kooperationens betydelse för utvecklingen av familj jordbruket diskuteras och några problemområden berörs. Gruppen framhåller att det kooperativa mönster som framgångsrikt utvecklats i några västeuropeiska länder inte alls behöver passa bra i ett u-land. Tvärtom bör u-länderna

söka finna de former och metoder på det kooperativa området som passar dem bäst. En framgångsrik kooperativ rörelse ger inte bara avsevärda ekonomiska fördelar för medlemmarna utan också en känsla av större eget inflytande över utvecklingen. Detta senare är helt i linje med CADUs och EPIDs målsättning.

Det finns intresse för Kooperation i Etiopien, såväl inom myndigheterna som bland landsbygdsbefolkningen. Jordbrukarna inom CADU har reagerat positivt på CADUs kooperativa arbete och även inom vissa MPP-områden har intresset varit stort. Gruppen rekommenderar EPID att lägga stor vikt vid Kooperationen, vilket kommer att kräva ansevärd personella resurser samt god samordning med C.D-ministeriet.

Den statliga administrationen

Gruppen välkomnar den nya utvecklingen mot ökad decentralisering av den statliga förvaltningen och rekommenderar att den lokala administrationen skall bli mer utvecklingsorienterad än tidigare och att den skall stödja de utvecklingsprojekt som pågår i området.

CADU tillkom nästan utan samråd med den lokala administrationen och samarbetet mellan projektet och förvaltningen har varit klart otillfredsställande. 1969 års evalueringsgrupp hade tagit upp detta problem "uppenbarligen utan resultat". I de områden minipaket-projekten lyckats etablera ett gott samarbete med den lokala administrationen har detta avsevärt underlättat arbetet.

Rådgivnings- och jordbruksutbildningspolitiken

CADUs och EPIDs målgrupp är jordbrukare med upp till 20 hektar. För att höja inkomsterna för de minsta jordbrukarna, de med mindre än tre hektar, krävs inriktning på intensiv odling av dyrbarare grödor än spannmål, bevattning för flera skördar per år eller andra åtgärder. Detta kommer att ställa krav på en bredare rådgivningsverksamhet, t ex omfattande andra grödor, boskapskötsel (mjölk och köttproduktion), jordbruksredskap och sjukdomsbekämpning.

Inte bara rådgivningspersonalen bör ges bättre utbildning och träning. Man borde kunna upprätta lokala träningscentra för jordbrukarna. CADU/EPID borde vidare undersöka om inte rådgivningspersonal med enklare utbildning kunde användas. Så sker i SORADEP, ett jordbruksutvecklingsprojekt i södra Etiopien, som har nått ca 13 000 jordbrukare på tre år. SORADEP anställer unga män lokalt, ger dem en kortare utbildning och skickar tillbaka dem till deras byar för att ge råd till bönderna. Löner och kostnader hålls på så sätt låga och rådgivarna arbetar i sin hemmiljö. Vidare borde EPIDs rådgivare utbildas i regionalt lokaliserade institutioner så att utbildningen kan ta hänsyn till rådande ekologiska och sociala förhållanden.

Den nuvarande utbildningen av jordbruksrådgivare bedöms som otillfredsställande. Några förslag till förbättringar ges, bl a att särskilda kurser i jordbruksrådgivning skulle kunna ges vid universitetet samt att amhariska borde användas som arbets- och utbildningsspråk i stället för engelska.

Beträffande rådgivare inom hem/hushållskunskap ("home economics") rekommenderar gruppen bl a att samarbetet mellan dessa och jordbruksrådgivarna borde förbättras, t ex genom att de får gå vissa kurser tillsammans.

Sysselsättning, inkomster och beskattning

3 1/2 - 4 miljoner nya arbetstillfällen kommer att behövas under de närmaste tio åren (med nuvarande tillväxttakt) och 2 1/2 - 3 miljoner av dessa måste skapas inom jordbrukssektorn. För detta krävs en allmänt utbredd inkomsthöjning inom jordbruket genom större avkastning per hektar och högre produktivitet per sysselsatt. Det är i detta sammanhang CADU och EPID kommer in. Gruppen kunde inte se några tydliga tecken på stigande sysselsättning och välstånd i Asella eller resten av Chilalo, men anser att man inte skall lägga skulden för detta på CADU.

En del av de högre inkomsterna kan också gå till högre skatter. Eftersom CADUs arbete lett till högre inkomster för jordbrukarna bör staten genom ökade skatteintäkter kunna återfå en del av sin investering för utvecklingsinsatser på annat håll i landet. Emellertid har, enligt tillgängliga uppgifter, skattintäkterna från små och mellanstora bönder varit oförändrade mellan 1968 och 1973 - den tid CADU varit verksamt i området. De stora kommersiella jordbruken har under samma tid ökat sina skatteinbetalningar kraftigt men betalar fortfarande mycket litet jämfört med om uppbörden hade fungerat effektivt.

Att effektivisera beskattningen är nödvändigt dels för inkomstutjämnning och dels för att mobilisera resurser för utvecklingsarbetet inom eller utanför Chilalo. Om skattemedel används till att bygga skolor, vägar, vatten eller andra sociala investeringar leder det till en real-inkomstökning på landsbygden och kan vidare bidra till att skapa sysselsättning.

Gruppen tror inte att produktionsökningen leder till någon jämnare inkomstfördelning beroende på den rådande förmögenhetsfördelningen i Etiopien. Det ligger utanför CADUs/EPIDs förmåga att påverka detta. Däremot är gruppen helt övertygad att produktionsökningen starkt gynnar småbrukarna och bidrar till att öka sysselsättningen. Ökade jordbruksinkomster möjliggör också förbättrad social service och bättre näringsstandard.

Social utveckling

Social utveckling måste ske parallellt med ekonomisk utveckling. Den måste baseras på befolkningens värderingar och existerande institutioner men också på de nya institutioner som krävs för modernisering av det ekonomiska livet och samhället. Det lokala samhället behöver hjälp utifrån, något som CADU och EPID har varit medvetna om även om de inte ännu lyckats fylla dessa behov effektivt. Mer anpassning till befolkningens verkliga behov och existerande institutioner samt en viss "ödmjukhet i försöken att ge hjälp till självhjälp" behövs.

Erosionskontroll och fysiska investeringar

Ökat befolkningstryck, överbetning, erosion, nedhuggning av skogar utgör allvarliga problem. Program för landsbygdsutveckling måste bekämpa detta och det finns åtgärder som inte är alltför kostsamma att vidta.

Statlig politik ifråga om subsidier och allmänt jordbruksstöd

Särskilda åtgärder behövs för de fattigare och resurs-svagare jordbrukarna. Men 90% av jordbrukarna i Etiopien har mindre än 5 hektar och man kan knappast ge några större subsidier till 90% av bönderna. Program för subvention måste göras starkt selektiva. Kreditprogrammet har begränsats till bönder med mindre än 20 hektar, men en majoritet av gruppen ifrågasätter det riktiga i att helt utestänga större bönder och menar att dessa borde kunna få köpa kontant till fullt (icke-subventionerat) pris.

"Den etiopiska statens börda"

Utvecklingen av ett modernt jordbruksprogram ställer stora krav på resurser i form av utbildad personal och löpande utgifter. Ett program som skall täcka hela landet kommer att kräva lång tid. Emellertid är situationen inte alltför nedslående; det finns gott om utbildad arbetskraft som bör kunna ges enklare utbildning, vissa avdelningar har ännu inte kunnat utnyttja hela sina anslag, och en effektivare beskattning kan skapa ytterligare inkomster till statskassan.

För de kommande fem åren rekommenderar man en övergång från isolerade projekt till program med vidare täckning. CADU borde då fortsätta som en slags kärna och försökscentrum varifrån EPID kan sprida verksamheten utåt. Värdet av den hittillsvarande stora satsningen på CADU och EPID blir beroende av de kommande årens arbete.

Del IV Framtiden

Det sägs ofta att CADU är alltför kostsamt för att kopieras i andra områden. Men gruppen framhåller att en stor del av kostnaderna har varit för verksamhet som gagnar en större del av landet än projektområdet och vissa av de rent Chilalo-relaterade kostnaderna skulle egentligen ha burits av andra myndigheter (t ex för vägbyggande). Projektet hade då förefallit billigare, men den totala kostnaden hade inte blivit lägre. Det är emellertid inte fråga om att kopiera CADU i sin helhet i andra provinser utan hur man skall tillämpa de erfarenheter som CADU givit.

På sikt kommer troligen EPID att bli en billigare organisation än CADU, om man slår ut kostnaderna på ett större antal bönder. Men EPIDs tjänster är inte så omfattande och det har visat sig att MPP-programmen kommer att behöva breddas och närma sig CADUs uppläggning för att effektivt kunna bidra till landsbygdsutveckling.

Gruppen varnar för att integrerade projekt, stödda med utländskt bistånd, riskerar att utvecklas till "en stat

i staten"; för att åstadkomma snabba resultat går man vid sidan om den ordinarie förvaltningen och tenderar att utveckla en egen komplett administration för landsbygdsutveckling. En annan risk är att sådana projekt skapar en service som är långt över nivån i angränsande områden och som där inte kommer att kunna erbjudas. En tredje risk med integrerade projekt är att de ger sig på alltför mycket och åstadkommer alltför litet.

Till en början kanske dessa risker inte uppmärksammas men efter någon tid skall respektive verksamheter inordnas i den ordinarie administrationen och utvecklingsresurserna spridas jämnare i landet. Projektet skall "normaliseras".

Risken att bilda en "stat i staten" är mindre för EPID än för CADU eftersom EPID utgör en del av jordbruksministeriet. Gruppen betonar att EPIDs fältarbete måste samordnas med jordbruksministeriets övriga fältverksamhet. Etablerandet av regionala centra diskuteras och gruppen rekommenderar att CADU skall fungera som ett sådant centrum för hela Arussi och senare för ytterligare områden.

CADUs framtid

Gruppens syn på CADUs framtid bygger på följande grundtankar: att utnyttja redan befintlig organisation och fysisk uppbyggnad; behovet av fortsatt försöksverksamhet och utbildning på såväl det ekonomiska som det sociala området; behovet att sprida vissa CADU aktiviteter ytterligare; bättre integration av CADU (och andra större projekt) med EPID och andra avdelningar inom jordbruksministeriet; behovet att föra över vissa av CADUs nuvarande funktioner (skog, vägar, viss social service) till de myndigheter där de egentligen hör hemma.

Mot denna bakgrund ser gruppen det framtida CADU som en föregångare och "prototyp" för ett regionalt servicecentrum för landsbygdsutveckling och som en enhet för försöksverksamhet, utvärdering och socio-ekonomiska undersökningar. På lång sikt, t ex 20 år, måste alla projekt sammanföras i ett nationellt system. På kort sikt, t ex 5 år, behåller CADU sin identitet som ett centrum för försöksverksamhet för ekonomisk och social utveckling.

EPIDs/MPPs framtid

EPID bör fortsätta att växa och vidareutvecklas till att bli jordbruksministeriets huvudavdelning för rådgivning och fältverksamhet. Minipaketen bör göras mer varierade, utbildningen av personal stärkas och informationsflödet förbättras. Gruppen är tveksam till den föreslagna expansionstakten och anser att verksamheten i MPP områdena behöver konsolideras. Nya MPP-områden bör inte startas förrän man har tillräckligt med utbildad personal och har gjort nödvändiga undersökningar för att sätta ihop ett "lämpligt paket".

Del V Slutsatser och rekommendationer

Evalueringsgruppens egen sammanfattning av sina slutsatser presenteras i direkt översättning i kapitel 6 nedan. Rekommendationerna har till största delen framgått av ovanstående referat och upprepas inte här.

6. EVALUERINGSGRUPPENS EGNA SAMMANFATTANDE SLUTSATSER (i direkt översättning)

" Del I Allmänt

1. CADU tillkom som ett omfattande landsbygdsutvecklingsprojekt vid en tid då många hithörande problem inte var lika väl dokumenterade som de är idag. Vi har påpekat några av dessa svårigheter samt några problem som har sin grund i det etiopiska samhällets struktur. Många av dessa svårigheter gäller även för EPID och MPP.
2. CADU och EPID har inte kunnat undvika vissa kostnader som följer av pionjärarbetet och vår kritik av några misstag eller misslyckanden måste mildras då man har detta i åtanke. CADU/EPIDs pionjärarbete har emellertid fått sin bedömning genom att de till en del uppnått sina målsättningar och, framför allt, genom att de i det faktiska arbetet klart utvisar de behov ifråga om administration, social kontroll och sociala institutioner, investeringar och arbetskraft, som finns för att uppnå en allmänt spridd landsbygdsutveckling som kan gynna folkflertalet. Vi inser det stora värdet av dessa projekt och stöder, med vissa modifikationer, en fortsättning av dem.

Del II A CADU

3. Valet av område för CADU-experimentet har starkt påverkat dess historia och genomförande. De vida slätterna på Chilaloplatån var mogna för utvecklingen av en extensiv vete-
produktion. Få andra områden kunde ha gjort det svårare att stödja de små arrendatorernas jordbruk inför de goda möjligheterna att mekanisera jordbruket. CADU var inte ansvarigt för denna kommersialisering av jordbruket i Chilalo, fastän projektet omedvetet bidrog till att påskynda utvecklingen. Det är mycket mer betecknande att CADU lyckades tillförsäkra småbönderna en avsevärd andel av utvecklingsvinsterna.
4. I bedömningen av CADUs verksamhet har vi lagt tillbörlig vikt vid resultaten beträffande vete-
produktion, krediter och handelsgödsel till ett stort antal mindre jordbrukare (fler självägande bönder än arrendatorer), det tekniska genomförandet av vägbyggandet, och ett system för intern evaluering. Vi har avgett ett antal detaljerade rekommendationer eller kommentarer rörande de viktigaste avdelningarna inom CADU. Våra mer allmänna synpunkter är följande;
  - a) tonvikten på krediter, handelsgödsel och förbättrat utsäde har dominerat över och fördröjt utläringen av bättre jordbruksteknik, ett mer varierat odlingsmönster, utvecklingen av husdjurssidan (skötsel, fodergrödor etc) och utläring av ekonomisk jordbruksdrift.
  - b) Vi har också varit oroad över att antalet deltagande bönder uppenbarligen stagnerat under de senaste två åren, och vi har ägnat en del utrymme åt att analysera detta.

c) CADU har något ställt hållit fast vid en enda metod för kunskapsspridning (delvis beroende på dess initialframgångar inom ett begränsat fält), och en ovillighet att studera och experimentera med alternativa metoder. Inte ens metoder som används inom närliggande projekt tycks ha studerats. Vi fick inte heller uppfattningen att CADU till fullo har utnyttjat internationella erfarenheter och forskning på detta område.

d) Vi tror att CADU under uppbyggnadsskedet utnyttjade fördelarna med att vara ett självständigt projekt utan att inse de eventuella riskerna. Nästan inga försök har gjorts att etablera goda kontakter med ministeriet för byutveckling (community development), jordbruksministeriets redan existerande provinskontor, eller med provins-, Awraja-, och Woreda-administrationen. Vi kommenterar detta, då det påverkar den framtida utvecklingen i avsnitt 8 nedan.

e) Vi har en känsla av att CADU, i arbetet för den sociala målsättningen har koncentrerat sig alltför mycket på bara två metoder - kooperation (ännu svagt utvecklade) och lärare för hem- och hushållskunskap (home economics)- och försummat det avsevärda nät av redan existerande traditionella institutioner: på landsbygden liksom man försummat att stödja och uppmuntra självhjälpsprogram. I detta sammanhang refererar vi till professor Milosavljevićs kommentarer i den tidigare evalueringen (november 1969). Vi inser till fullo att de sociala förhållandena inte existerar isolerat i en delprovins, utan på många sätt avspeglar hela den etiopiska traditionella strukturen. Det skulle därför vara orealistiskt att förvänta sig uppseendeväckande lokala resultat. Men alla ansträngningar behövs för att stödja och utveckla varje möjlig framkomstväg inom ramen för de givna villkoren.

Del II B EPID/MPP

5. EPIDs och minpaket-programmens ursprung förklarar en stor del av verksamhetens genomförande och resultat. Avsikten var att sprida resultaten och erfarenheterna från FAO/FFHCs* handelsgödselprogram och från CADU inom betydligt större områden på ett enklare och effektivare sätt. Vi har givit vårt fulla erkännande av den energiska insatsen och av den takt i vilken man öppnat eller håller på att öppna omkring 40 MPP områden. Vi tror emellertid

a) att den höga expansionstakten i någon mån har överansträngt huvudkontorets organisation, och i viss grad överskridit fältpersonalens utbildning och kapacitet; samt att "paketens" begränsade innehåll - nästan enbart krediter och handelsgödsel - är otillräcklig i många områden för att avhjälpa jordbruksbehoven i mycket varierande situationer. Vi har därför rekommenderat att en fördjupning och diversifiering av insatserna bör prioriteras för närvarande, snarare än ytterligare expansion. Vi vill understryka forskningens stora betydelse som en bas för ett mer varierat program;

---

* Freedom from Hunger Campaign = frihet från hunger-kampanjen

b) eftersom nästan 90% av jordbrukarna i Etiopien sägs bruka enheter på upp till enbart 5 hektar, anser vi att forskning och rådgivningsarbete skall lägga särskild vikt vid sådana grödor och husdjursskötsel som ger mycket hög avkastning på små enheter och som lämpar sig för intensivbruk - när så är möjligt med hjälp av förbättrad vattenförsörjning;

c) Vi anser också att EPID, som jordbruksministeriets främsta organisation för fältverksamheten, borde stärka sin samordnings- och uppsiktsfunktion för alla projekt (de stora integrerade såväl som de små miniprojekten) och även stärka sin ledning i policyfrågor.

d) Vi anser att EPID i arbetet för att utveckla sin provins- och regionorganisation skall ha i åtanke en framtida uppläggning av administrationen för jordbruksutveckling som kombinerar ministeriets gamla fältapparat med den nya. EPID skall alltså fungera som en förenande organisation som motverkar tendenserna till splittring av den statliga administrationen genom det ökande antalet halvt fristående projekt.

6. Vi har ägnat mindre utrymme i rapporten åt EPID/MPP än åt CADU när det gäller detaljerad evaluering och därför att dess organisation fortfarande är något flytande och växande. EPID/MPP kommer emellertid att spela den klart dominerande rollen för landsbygdsutvecklingen i framtiden.

Del III Viktiga problem

7. Arrendefrågan och jordbrukspolitiken

Problemet med avhysning av arrendatorer för att bereda väg för mekaniserat jordbruk har fört frågan om lagstiftning om landäggande och arrende till sin spets. Den svenska regeringen har tidigare tagit upp denna fråga med den etiopiska regeringen. Gruppens intryck är visserligen att det är tveksamt om en snar lösning på detta problem kommer att uppnås genom en omfattande och effektiv lagstiftning i parlamentet men vi vill ändå understryka den stora betydelsen för vissa områden i Etiopien och de svåra umbäranden och sociala missförhållanden som orsakas av otryggheten för arrendatorerna. Vi har gett en rad rekommendationer i frågan.

8. Administration

Vi välkomnar den nya försöksverksamheten med Awraja-förvaltning som ett steg mot bildandet av en modern utvecklingsadministration på provins-, delprovins- och distriktsnivåerna. Stationering av utvecklingspersonal från olika avdelningar vid förvaltningscentra för jordbruksutveckling, personalens utbildning och rutinerna för samordning av arbetet på varje nivå kommer att bli en av huvuduppgifterna i framtiden. Vi beklagar CADUs isolering från provinsförvaltningen. Vi betonar starkt att den ökade integrationen av utvecklingsprojekt inom ett nationellt system för utvecklingsadministration liksom överenskommelser mellan olika statliga myndigheter om deras respektive roller i detta system brådskar. Vi har utformat våra rekommendationer med detta i åtanke.

9. Marknadssidan (marketing)

Gruppen har ägnat stort intresse åt det framtida systemet för försäljning av jordbruksprodukter, vilket är avgörande för inkomstökningen på landsbygden. Vi är medvetna om att detta studeras ingående av myndigheterna. Vi är tveksamma till om projektkontrollerad marknadsföring av jordbruksprodukter enligt CADU-modellen kan utsträckas till större områden på en ekonomiskt sund bas. CADU har dessutom i själva verket kanske fördröjtkooperationens tillväxt genom att erbjuda jordbrukarna ett alternativ till att bilda kooperativa föreningar.

10. Jordbrukskrediter

Vi har lyckönskat CADU för dess effektiva genomförande av kreditprogrammet. Men vi vill påpeka att snabb expansion av säsongmässiga jordbrukskrediter - ledande till tio, kanske hundratusentals små krediter och återbetalningar - kan bli mycket dyr antingen för staten eller för jordbrukarna själva, om de debiteras avgifter för täckande av ränta och administration. Säsongkrediter kan mycket väl vara nödvändiga för att stimulera småbrukare att börja använda nya produktionsmedel i ett inledningsskede, och för detta syfte bör säsongkrediterna behållas. Men om CADUs "utvecklingspaket" är lönsamt för jordbrukaren, borde resultaten kunna mätas genom antalet jordbrukare som därigenom kan betala sina kortfristiga (säsongmässiga) produktionsmedel kontant. Detta skulle vara betydligt billigare för dem själva såväl som för staten. Medellånga krediter för investeringar kommer även i fortsättningen att behövas. I detta sammanhang är program för att stimulera sparande av betydelse och vi uppmanar CADU och EPID att råda bot på det hittills försummade stimulerandet av sparandet.

11. Sysselsättning och beskattning

Höjningen av jordbruksinkomsterna genom nya metoder och produktionsmedel borde ge som resultat en avsevärd härledd ökning av sysselsättningen genom "multiplikator-effekten" då de ökade inkomsternas spenderas, och genom statliga investeringar av de ökade skatteintäkterna. Om emellertid beskattningen av inkomsterna är otillräcklig och om inkomsterna används för importerade varor, uppstår föga sysselsättningseffekt på landsbygden. Vi inser CADUs svårigheter beträffande sysselsättning och beskattning och vi har gett ett förslag till åtgärder. (Se sid. 15)

12. Investeringar

Vi har inte gått in på detaljer i fråga om de investeringar i infrastruktur som krävs för utveckling av jordbruket utom beträffande vägar. Men vi vill betona att jordbrukssektorn behöver en avsevärd mängd av, ofta mindre investeringar - lagerlokaler, inhägnader, enklare landsbygdsvägar, transporter, samt kanske framförallt reglering och användning av vatten för såväl grödor som boskap. I många områden kan vattenförsörjning vara viktigare än t o m handelsgödsel för produktionen inom jordbruket och boskapsskötseln.

13. Miljön

Erosion, överbetning, förstörelsen av träd och det sekundära vegetationstäckets fortgår i en alarmerande takt, vilket framgick tydligt t o m vid våra begränsade resor i landet. Vi anser att upplysning i dessa frågor och en påtaglig andel av investeringarna för åtgärder mot erosion borde utgöra ett mycket viktigare inslag i alla projekt och i EPIDs verksamhet. Program inom boskapssektorn, vattenreglering och program mot erosion har en nyckelroll i kampen för att rädda Etiopiens naturtillgångar. "

Gruppens sammanfattning fortsätter med allmänna synpunkter på CADUs och EPIDs framtid samt en längre förteckning över gruppens detaljerade rekommendationer, vilka inte översätts här.

Ansvarig för beskrivn: Hans Warfvinge/Lars Augustinsson Mars 1974 II:3c:2

**REGIONALT LANTBRUKSUTVECKLINGSPROJEKT/CADU
(CHILALO AGRICULTURAL DEVELOPMENT UNIT), ETIOPIEN**

Ämnesområde	Landsbygdsutveckling
Insatsens syfte	Att genom en integrerad och geografiskt begränsad insats finna metoder att befrämja jordbruksutvecklingen i Etiopien och att i samband härmed utbilda personal för detta utvecklingsarbete.
Bidragstyp	Gåvobistånd
Avtalsperioder	1. Avtal tecknat 8.9.1967 för perioden 8.9.1967-7.7.1970, 28.7.1970 förlängt t o m 31.12.1970 2. Avtal tecknat 21.12.1970 för perioden 1.1.1971-7.7.1975
Totala svenska kostnader	Hittills utbetalat 50,2 milj kr.

Bakgrund

Jordbruket är den största ekonomiska sektorn i Etiopien. Närmare nio tiondelar av landets befolkning är beroende av jordbruk för sin sysselsättning och utkomst. Sektorns produktivitet är låg, men jordbruket svarar för 60% av nettonationalprodukten och ca 90% av exporten. Levnadsvillkoren för större delen av befolkningen under lång tid framåt kommer att bero av de framsteg som görs inom jordbruket.

Inom jordbrukssektorn i Etiopien stöder Sverige, förutom CADU, även en enhet inom det etiopiska jordbruksministeriet, Extension and Project Implementation Department (EPID, se faktablad nr II:3c:3). Denna enhet medverkar bl a till genomförande av integrerade lantbruksprojekt inom olika delar av Etiopien. Avtal har slutits om svenskt stöd för perioden 1971-1975 till en uppskattad kostnad för Sverige av 12 milj kr.

Etiopien genomför även lantbruksprojekt i samarbete med andra givarorganisationer. Sålunda undersöks förutsättningarna för ett jordbruksprojekt i samarbete med Världsbanken i Wollega och ett boskapsprojekt i samarbete med USAs biståndsmyndighet i de södra delarna av landet.

Svensk insats

Historik

I september 1967 slöts ett treårigt avtal mellan Sverige och Etiopien om svenskt stöd till ett regionalt utvecklingsprojekt i delprovinsen Chilalo. 1970 förlängdes avtalet till juli 1975.

Gällande avtal

Nu gällande avtal avser perioden 1.1.1971 - 7.7.1975. Det svenska bidraget, som uppskattas till totalt ca 36 milj kr för fyraårsperioden, täcker kostnaden för svensk personal, konsultstudier och etiopiska stipendiater. Vidare bekostar Sverige hälften av kostnaderna för lönsamhetsstudier för vägbyggnad och två tredjedelar av kostnaderna för vissa övriga kontantutgifter. Etiopien svarar för löner och andra kostnader för etiopisk personal och återstående kontantutgifter. Dessutom har Etiopien i avtalet förbundit sig att inom projektområdet börja genomföra den nya arrendelagstiftningen inom ett år efter det denna lagstiftning beslutats.

Verksamhet

Målsättning för CADUs verksamhet är följande:

- 1 Ekonomisk och social utveckling inom projektområdet, i synnerhet för de fattigare jordbrukarna.
- 2 Utarbetande av metoder för att åstadkomma utveckling av lantbruket i Etiopien.
- 3 Skapande av möjligheter att tillämpa de erfarenheter, som vunnits vid CADU i andra delar av Etiopien.

För att nå sin målsättning omfattar CADU en rad aktiviteter, bland vilka följande är särskilt viktiga:

- 1 Forsknings- och utvecklingsarbete rörande förbättrade jordbruksmetoder. Detta arbete, som till stor del utförs vid projektets försöksjordbruk, omfattar bl a markanalyser, prövning av nya sorter av olika växter, utprovning av förbättrade redskap, förbättring av vete, korsning av boskap och försök med skogsodling. De uppnådda resultaten sprids bl a med hjälp av modelljordbrukare, demonstrationsytor och jordbruksrådgivning.
- 2 Hjälptill jordbruksbefolkningen att erhålla utrustning och krediter. Vid ett antal handelscentra köper man jordbrukarnas produkter och säljer utsäde, handelsgödsel, redskap, mm. För att möjliggöra för småbrukarna med starkt begränsade resurser att erhålla t ex förbättrat utsäde och handelsgödsel, genomför CADU ett kreditprogram öppet för arrendatorer och jordägare som brukar mindre än 20 ha.
- 3 Förbättring av infrastruktur. Nya vägar byggs för att underlätta transporter av jordbruksprodukter och för att sprida projektverksamheten till mer avsidat liggande områden. Vidare borrar man brunnar och bygger dammar för att förbättra vattenförsörjningen.

Mars 1974

II:3c:2

- 4 Personalutbildning. CADU driver en lantbruks-skola för utbildning av personal i mellanställning vid projektet, med teoretiska och praktiska kurser omfattande mellan ett halvt och ett och ett halvt år. CADU ger vidare stipendier för studier utomlands för kvalificerad personal.

Resultat och erfarenheter

Följande tabell sammanfattar den kvantitativa utvecklingen av projektets hittillsvarande s k "marketing activities", dvs antalet handelscentra för försäljning av produktionsmedel till jordbrukarna och inköp av deras produkter, mängd sålda produktionsmedel, värde av sålda jordbruksredskap, kvantitet mjölk inköpt från jordbrukarna samt antal kredittagare.

År	Antal handelscentra	Ton handelsgödsel	Ton utsäde	E \$ jordbruksredskap	Liter mjölkinköp	Antal kredittagare
1967/68	6	4	347	-	10 547	189
1968/69	9	350	546	-	146 000	868
1969/70	14	1 756	946	-	311 000	4 769
1970/71	24	4 532	1 532	5 210	165 000	14 164
1971/72	33	4 951	545	13 155	147 000	12 624

En rad positiva effekter av projektet har redan kunnat observeras: ökad jordbruksavkastning och ökade inkomster för småbrukarna, ökad tillgång på spannmål i landet (som måste importera vete); effektivare användning av jordbruksmarken och

en minskning av antalet improduktiva kreatur; ekonomisk utveckling i Asella stad; en början till kooperativ verksamhet och ökad medvetenhet hos bönderna om att deras situation kan förbättras. CADU har vidare bidragit till kunskap i landet om jordbruksutveckling och påverkat tänkandet hos de ansvariga myndigheterna till en ökad medvetenhet om de strukturella hindren för utveckling på landsbygden. Detta är av betydelse för prioriteringarna i utvecklingsplaneringen. På den negativa sidan kan noteras en tendens till mer ensidig jordbruksstruktur genom övergången till spannmålsodling, stigande markpriser och arrenden inom området, avhysning av arrendatorer och vidgade inkomstklyftor.

Man måste hålla i minnet att CADUs verksamhet syftar till långsiktiga effekter och att många resultat ännu inte visat sig. Detta gäller inte minst sådana områden som hälsoaktiviteter, vattenförsörjning, skoglig verksamhet, erosionskontroll och boskapskötsel. Ett avsevärt arbete har lagts ned på försöksverksamhet och förundersökningar vilket man tror kommer att ge resultat om ett antal år.

Mar 1974
~~Mar 1972~~

II:3c:2

Många av de viktigaste effekterna går inte att bestämma värdet av - allra minst i monetära termer. Hit hör attitydförändringar och ökat medvetande hos såväl bönderna själva som beslutsfattarna.

CADU har hittills visat sig vara en lovande modell för landsbygdsutveckling och har i flera avseenden varit framgångsrikt. CADUs betydelse för metodutveckling är mycket stor och erfarenheterna tillämpas nu på andra håll. I vissa avseenden har man vida överträffat de ursprungliga förväntningarna. Redan har en fjärdedel av bönderna fått sin ekonomiska situation förbättrad genom ökad avkastning på grund av användning av produktionsmedel från CADU. Dessutom har spridningseffekter positivt påverkat ytterligare ett stort antal.

I de fall projektet lyckats mindre väl såsom exempelvis ovannämnda tendens till mer ensidig jordbruksstruktur samt stigande markpriser och arrenden ligger förklaringen ofta i de inneboende konflikter mellan olika målsättningar som medför att framgång på ett område medför bakslag på ett annat.

Avtalet om CADU utlöper 1975. En utvärdering av den hittillsvarande verksamheten har nyligen genomförts. ~~(En rapport är under utarbetande och beräknas inom kort kunna presenteras för berörda svenska och etiopiska myndigheter.)~~

Svensk personal

Ett relativt stort antal svenskar har tjänstgjort vid projektet. Under de första åren var sålunda mellan 25 och 30 svenskar anställda. Den 30 juni 1973 var ett femtontal svenskar anställda vid projektet, varav omkring hälften agronomer, lantmästare och veterinärer. Den övriga svenska personalen bestod bl a av tekniker och ekonomer. Årligen utförs 4 à 5 forskningsuppdrag vid CADU, ofta av studerande vid Lantbrukshögskolan. Vidare utför svenska konsulter årligen ett antal uppdrag som kräver specialkunskaper.

Kostnader för insatsen

Totala utbetalningar t o m 30.6.1973	50,2 milj kr
Utbetalningar under 1972/73	8,4 milj kr
Beräknade utbetalningar för 1973/74	8,0 milj kr
(faktiska inkl. personal per 31.06.30	8,1 milj kr)

Referenslitteratur

Hekby, Bengt CADU - Etiopisk utmaning. Prisma 1971.

**EXTENSION AND PROJECT IMPLEMENTATION DEPARTMENT
(EPID) - SERVICEENHET INOM DET ETIOPISKA JORDBRUKS-
MINISTERIET**

Ämnesområde	Landsbygdsutveckling
Insatsens syfte	Utveckling av familjejordbruk i syfte att öka levnadsstandar- den hos majoriteten av den etiopiska befolkningen
Bidragstyp	Pengar, varor och personal
Avtalsperiod	8.7.1971 - 7.7.1975
Totala svenska kostnader	12,4 mkr
Samfinansierings- åtagande	Även bidrag från IBRD, UNDP m fl

Bakgrund

Jordbruket är den största ekonomiska sektorn i Etiopien. Närmare nio tiondelar av landets befolkning är beroende av jordbruk för sin sysselsättning och utkomst. Sektorns produktivitet är låg, men jordbruket svarar för 60% av nettonationalprodukten och ca 90% av exporten. Levnads- villkoren för större delen av befolkningen under lång tid framåt kommer att bero av de framsteg som görs inom jord- bruket.

Etiopiens främsta naturtillgång är den bruksbara jorden. Av landets totalt 122 milj hektar uppges 84 milj ha bruk- ningspotential. Ca 66 milj ha utnyttjas emellertid inte för permanent jordbruk utan används företrädesvis som betes- marker. Endast 18 milj ha beräknas vara uppodlade. Genom bruksmetoder utan tillförsel av gödselmedel har den odlade marken i stor utsträckning utarmats. Landets tidigare stora skogar har nästan helt skövats för att ge utrymme åt ett växelbruk mellan spannmålsgrödor och betesvallar. Ett alltför intensivt utnyttjande av såväl den odlade marken som betesmarken har medfört omfattande jorderosion, och stora landområden förvandlas varje år till obrukbar halv- öken.

Den viktigaste produkten för avsalu är kaffe, som odlas dels på stora plantager, dels av småbrukare som bedriver husbehovsproduktion av andra produkter. En stor del av kaffeskörden utgörs av vildkaffe. Under 1960-talet har

emellertid en liten men snabbt växande avsaluproduktion av bomull, socker, oljeväxter, frukt och grönsaker skapats för att minska beroendet av kaffe.

Etiopien har goda naturliga förutsättningar för produktion av animalier, men avkastningen inom boskapsskötseln är mycket låg beroende på dålig skötsel av djuren, brist på kontroll av hälsotillståndet samt ett alltför stort antal djur i förhållande till betesmarkernas storlek. Förbättrad veterinärservice och vattenförsörjning, odling av foderväxter samt införande av korsningsdjur med högre avkastningsförmåga är reformer som skulle kunna medföra kraftiga produktivitetsförbättringar. För att landsbygdsbefolkningens inkomster skall förbättras i motsvarande mån fordras också att marknadsföringen underlättas genom förbättrade kommunikationer samt genom tillkomst av mejeri- och slakteriorganisationer.

Svensk insats

Inom jordbruksministeriet inrättades 1971 en avdelning, Extension and Project Implementation Department, för att tillämpa tidigare vunna erfarenheter inom det etiopiska jordbruket. Avdelningen har två huvudfunktioner dels att samordna verksamheten för de s k "Agricultural Package Programmes" av typ CADU (se faktablad II 3c:2), dels att administrera och genomföra det s k "Minimum Package Programme MPP".

Målsättningen för projektet är

- En förbättrad levnadsstandard för landsbygdsbefolkningen, speciellt för de sämst ställda bönderna
- Förbättring av jordbruksmetoder
- Skapandet av förutsättningar för expansion av programmet genom förhöjd skatteförmåga hos bönderna och genom utbildning av personal.

Projektet finansieras av etiopiska staten i samarbete med SIDA och FAO.

Verksamheten är organiserad i ett antal mini-projektområden över hela landet, vart och ett uppdelat i ca fem rådgivningsområden med vardera två rådgivare. Inom varje område utväljs modelljordbrukare för demonstration av förbättrade brukningsmetoder, användning av förbättrat utsäde, handelsgödsel, bättre redskap etc. För att göra det möjligt för bönderna att utnyttja erfarenheterna förmedlar EPID krediter.

I juli 1972 fanns 18 mini-projekt samt 14 demonstrations- och 33 observationsområden med 154 rådgivningsområden och 400 modelljordbrukare. Ett år senare omfattade verksamheten 27 mini-projekt, 13 demonstrations- och 22 observationsområden med totalt 189 rådgivningsområden.

Under 1972 års växtsäsong köpte 12 700 jordbrukare handelsgödsel och utsäde, därav 9 200 på kredit. Antalet deltagande jordbrukare

Mars 1974

II:3c:3

ökade därigenom med 170% jämfört med föregående år, medan gödselmedelsförsäljningen ökade med 110%. Resultaten från fältförsök visar att skördeökningarna för olika grödor ligger på mellan 45 och 80%.

Återbetalningstakten av krediterna har varit något otillfredsställande, vilket dock till stor del beror på sjunkande spannmålspriser och på att endast betalning i kontanter och inte i spannmål accepteras. I vissa delar av landet har svår torka resulterat i total eller partiell missväxt.

Ett speciellt program för distribution av utsäde på kredit i områden drabbade av torka och hungersnöd har genomförts. Vidare har EPID fått ansvaret för ett mer långsiktigt hjälpprogram för dessa områden.

En utbildningsanstalt för EPIDs personal har etablerats vid CADU.

Under budgetåret 1972/73 tjänstgjorde tio svenskar vid EPID.

Försöksverksamhet inom områdena kvinnoutbildning, husdjursuppfödning, frukt- och grönsaksodling, bevattning, erosionskontroll och Kooperation har planerats eller pågått under 1972/73. En utvidgning inom nämnda områden och en fortsatt geografisk utbredning planeras för kommande år. För att finansiera detta har EPID erhållit ett IDA-lån på 21 milj US \$.

SIDAS bidrag beräknas till 3 mkr för 1973/74.

(Faktiska utbetalningar inkl. personal per 74.06.30 3.1 milj.)
 Avtalet om EPID utlöper 1975. En utvärdering av den hittillsvarande verksamheten har nyligen genomförts.
 (En rapport är under utarbetande och beräknas inom kort kunna presenteras för berörda svenska och etiopiska myndigheter.)

Utdrag ur SIDA:s biståndsprogram för Etiopien (1974.06.20) kapitel 7

7. Det svenska biståndets inriktning

7.1. Mål och målgrupp

Huvudmålet för det svenska biståndet till Etiopien är att stödja de etiopiska ansträngningarna att höja levnadsnivån för de fattiga grupperna, varav merparten är bosatt på landsbygden. Strukturella hinder i det etiopiska samhället ställer särskilda krav på biståndets inriktning och utformning.

För att kunna påverka den fattiga landsbygdsbefolkningens levnadsförhållanden måste biståndet avse centrala behov i det dagliga livet: mat, hälsa, jord, bostad, vatten, undervisning och sysselsättning.

7.2. Sektorer

Det svenska biståndet till Etiopien är i huvudsak inriktat på landsbygden. Denna inriktning förutsätts bestå under de närmaste åren med koncentration till lantbrukssektorn (jord- och skogsbruk), undervisning, hälsovård med nutrition samt infrastruktur (vägar och vatten). Förvaltningsbistånd som är en förutsättning för landsbygdens utveckling, liksom andra mindre insatser, t ex familjeplanering till förmån för de fattiga grupperna i samhället, bör dock kunna genomföras utan hinder av denna koncentrationsprincip.

7.3. Biståndets form

Det svensk-etiopiska samarbetet har hittills varit av projektkaraktär. Även ett s k projektbundet bistånd kan omfatta större avsnitt av en sektor, t ex primärskolebyggandet i hela landet och det s k minimum-package programmet för landsbygdens utveckling i vilket svensk finansiering är förenad med personalinsatser på centrala punkter. Det är väsentligt att det bistånd som lämnas till **förbättring** av förhållanden för den fattiga landsbygdsbefolkningen utgöres av reala resurser.

7.4. Ramar

Den finansiella ramen för biståndet till Etiopien är 30 mkr under budgetåret 1973/74. För 1974/75 beräknas ramen till 40 mkr, vartill kan komma ytterligare katastrofhjälp.

7.5. Finansieringsvillkor

Det svenska biståndet till Etiopien utgår huvudsakligen på gåvobasis. De två krediter som Sverige i samverkan med IDA lämnat till Etiopien för vägar och telekommunikationer beräknas ha utnyttjats helt under 1974/75. Det belopp som ställs till Etiopiens förfogande för 1974/75 föreslås i sin helhet utgöra en gåva.

Utdrag ur Faktablad om SIDA:s verksamhet inom lantbrukssektorn

(Lantbruksbyrån 1972)

Större delen av u-ländernas befolkning lever och verkar på lantbruks-
utvecklingens område

De svenska insatserna inom lantbrukssektorn skall först och främst stödja mottagarländernas strävan att förbättra levnadsförhållandena för denna del av befolkningen. Utvecklingen av lantbruksnäringen är för dessa länder ett villkor för att utveckla landet i stort.

SIDA vill skapa bättre möjligheter för låginkomsttagarna på landsbygden att försörja sig, framför allt genom att förbättra traditionella brukningsmetoder. Produktiviteten i lantbruket måste öka. SIDA söker bidra till att undanröja grundorsakerna till lantbrukets dåliga avkastning: dålig eller otillräcklig rådgivning, ineffektiva brukningsmetoder och dålig tillgång på vatten, foder, gödselmedel och andra produktionsmedel.

Om avkastningen på jordbruket höjs, minskas det nu ofta stora behovet av livsmedelsimport. Ökad avkastning utgör dessutom för många länder det enda sättet att få betydligt ökade exportinkomster.

Men enbart produktionsökning är inte tillräcklig. Kvaliteten på avkastning inom växtodling och husdjursproduktion måste också förbättras för att kosten skall kunna bli allsidigare och näringsrikare och på så sätt kunna motverka bristsjukdomar och förbättra folkhälsan.

Integrerade projekt för att öka produktivitet och inkomst för småbrukare

Den integrerade landsbygdsutvecklingen - valet av rätt jordbruksteknologi, satsningen på ett mångsidigt jordbruk - erbjuder de bästa möjligheterna till ökad sysselsättning. Större vikt bör därför i framtiden ges åt integrerade projekt för att öka produktiviteten och inkomsterna för småbrukare och jordlös lantarbetare. På så sätt kan också massinvandringen till städerna minskas. De fullt integrerade program som behövs, måste omfatta tillhandahållande av produktionsmedel som utsäde och handelsgödsel. Vidare måste marknadssystem skapas för att ta hand om den ökade produktionen. När produktionen, som ett resultat av utvecklingsprogrammen, ökar och marknadsförs måste också förädlingsindustrier och transportsystem utvecklas.

SIDA:s strategi ansluter sig i de ovan nämnda punkterna till FNs utvecklingsstrategi för 70-talet och FAOs Indicative World Plan for Agricultural Development.

Sverige satsar på kooperation

Ett rationellt jordbruk kräver att tillförsel av produktionsmedel och avsättning av produkter ordnas. Möjligheterna för lantbrukarna att få tillgång till dessa resurser ökas genom olika samsarbetsformer, exempelvis kooperativa föreningar, kombinerade med någon form av kreditverksamhet.

De svenska biståndsinsatserna lägger större vikt vid att utveckla kooperationen än de internationella. Speciellt koncentreras svenskt utvecklingssamarbete på den kooperativa utbildningen. De kooperativa organisationerna bör sedan anpassas efter varje lands speciella förutsättningar. Det svenska intresset för bistånd åt kooperationen beror på att biståndets effekt beräknas bli varaktigt.

SIDA måste också ta ansvar för att främja de miljövårdsintressen som bör vara förenat med svenskt utvecklingsbistånd

Det svenska biståndet bör också utformas för att samordna och stödja verksamhetsområden som ger långsiktiga, positiva, effekter.

...